

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ส่วนจัดสรรน้ำและบำรุงรักษา ฝ่ายวางแผนและแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ

ที่ ..... วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๔

เรื่อง การจัดทำองค์ความรู้เรื่อง สรุปบทเรียนการดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ กรณีพื้นที่
อุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อลดความเสียหายจากอุทกภัยในอนาคต

๒) เรียน ประธาน KM Team

ตามที่ทีมงานจัดการความรู้ (KM Team) ได้จัดทำแผนการจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์กรมชลประทานของสำนักชลประทานที่ ๑๐ โดยได้เลือก สรุปบทเรียนการดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ กรณีพื้นที่อุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อลดความเสียหายจากอุทกภัยในอนาคต เพื่อสนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์ การป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำไปแล้ว นั้น

บัดนี้ได้ดำเนินการสำรวจความรู้เกี่ยวกับการสรุปบทเรียนการดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ กรณีพื้นที่อุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อลดความเสียหายจากอุทกภัยในอนาคต และได้รวบรวม สร้างความรู้ โดย ผจก.ชป.๑๐ แล้ว อนึ่ง ก่อนที่จะมีการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าว เห็นสมควรผ่านการประมวลกลั่นกรองความรู้ก่อนที่จะนำเผยแพร่ลงในคลังความรู้ของ สชป.๑๐ และจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้ พร้อมติดตามประเมินผลเพื่อผู้เกี่ยวข้องนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริงต่อไป ตามรายละเอียดที่แนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

๑๖๖๖.๐๖๒๐
๕) อ.เปี่ยมศักดิ์
@๓๓๓
(นายเอกฤษฏี อารวิกรกุล)
ผบร.ชป.๑๐
๒๙ ก.ค. ๒๕๕๔

๓) - เปี่ยมศักดิ์ อารวิกรกุล
- อ.เปี่ยมศักดิ์
เพื่ออ.เปี่ยมศักดิ์
เอกฤษฏี
(นายเอกฤษฏี อารวิกรกุล)
ประธาน KM Team

๓๓๓ ๓๓๓
(นายกมล ผาภูมิ)
ผบ.ชป.๑๐

๕) เรียน อ.กฤษฏี
เพื่อไปเผยแพร่ในคลังความรู้
๕๖.๑๐ ๓๐๖๖
๓๓๓ ๓๓๓

๕) เรียน ประธาน KM Team

ตามที่ทีมงานด้านจัดสรรน้ำและบำรุงรักษา ได้กลั่นกรอง องค์ความรู้ ดังกล่าวแล้ว เห็นสมควรเผยแพร่ไว้ในคลังความรู้
ของ สชป.๑๐ เพื่อให้ได้ทราบถึงองค์ความรู้ที่ได้ดำเนินการไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

๓๓๓ ๓๓๓
(นายกมล ผาภูมิ)
ผบ.ชป.๑๐
เลขานุการ KM Team
๒๙ ก.ค. ๕๔

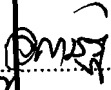
แบบประมวลถ้อยแถลงขององค์ความรู้

คณะกรรมการจัดสรรน้ำและบำรุงรักษา

เรื่อง สรุปบทเรียนการดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ กรณีพื้นที่อุทกภัยปี พ.ศ.๒๕๕๑
เพื่อลดความเสียหายจากอุทกภัยในอนาคต

๑. นายอุกฤษฏ์ ธารวไรกุล

ประธานคณะกรรมการ

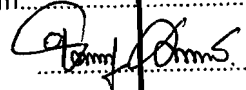
 (ลงนาม)

เห็นควรเผยแพร่

ไม่เห็นควรเผยแพร่ เนื่องจาก.....

๒. นายชำนาญ มีสมมนต์

คณะกรรมการ

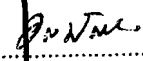
 (ลงนาม)

เห็นควรเผยแพร่

ไม่เห็นควรเผยแพร่ เนื่องจาก.....

๓. นายอรรถพร ปัญญาโสม

คณะกรรมการ

 (ลงนาม)

เห็นควรเผยแพร่

ไม่เห็นควรเผยแพร่ เนื่องจาก.....

๔. นายสามพาส หงษ์คำเมือง

คณะกรรมการ

 (ลงนาม)

เห็นควรเผยแพร่

ไม่เห็นควรเผยแพร่ เนื่องจาก.....

๕. นายวศวรรชนัน นาคนวล

คณะกรรมการ

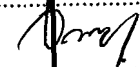
 (ลงนาม)

เห็นควรเผยแพร่

ไม่เห็นควรเผยแพร่ เนื่องจาก.....

๖. นายธีระพล คล่องช้าง

คณะกรรมการ

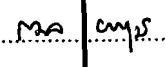
 (ลงนาม)

เห็นควรเผยแพร่

ไม่เห็นควรเผยแพร่ เนื่องจาก.....

๗. นายกมล ผาภูมิ

คณะกรรมการและเลขานุการ

 (ลงนาม)

เห็นควรเผยแพร่

ไม่เห็นควรเผยแพร่ เนื่องจาก.....

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ส่วนจัดสรรน้ำและบำรุงรักษา ฝ่ายบริหารและจัดการน้ำ

ที่ ..... วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔

เรื่อง การจัดทำองค์ความรู้เรื่อง สรุบบทเรียนการดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ กรณีพื้นที่อุทกภัยปี พ.ศ.๒๕๕๓ เพื่อลดความเสียหายจากอุทกภัยในอนาคต

๑) เรียน ประธาน KM Team ผ่าน เลขานุการ KM Team

ตามที่ได้ให้ฝ่ายบริหารและจัดการน้ำจัดทำองค์ความรู้ที่สนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์ เรื่องสรุบบทเรียนการดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ กรณีพื้นที่อุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อลดความเสียหายจากอุทกภัยในอนาคต นั้น

บัดนี้ ฝ่ายบริหารและจัดการน้ำได้จัดทำองค์ความรู้ดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว ตามรายละเอียดที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

On Wae

(นายอรรถพร ปัญญาโฉม)

ผจน.ชป.๑๐

สรุปบทเรียนการดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ
กรณีพื้นที่อุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อลดความเสียหายจากอุทกภัยในอนาคต

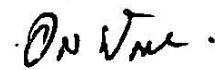

ส่วนจัดสรรน้ำและบำรุงรักษา

สำนักชลประทานที่ ๑๐

คำนำ

ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีประเทศไทยประสบวิกฤตการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ ส่งผลต่อทุกภาคส่วน เกิดความเสียหายทั้งในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในพื้นที่ประสบอุทกภัยได้รับความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน จากวิกฤตการณ์ดังกล่าว สำนักชลประทานที่ ๑๐ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับผิดชอบงานด้านการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ โครงการที่มีพื้นที่ประสบภัยได้ดำเนินการตามภารกิจดังกล่าวตามบริบทของพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบซึ่งมีความแตกต่างกัน ทำให้เกิดองค์ความรู้ในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องจัดการความรู้โดยการสรุปบทเรียนการดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากนั้น กรณีพื้นที่อุทกภัยปี พ.ศ.๒๕๕๓ เพื่อให้มีการทบทวนการดำเนินการ สังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในกระบวนการทำงานและรวบรวม จัดเก็บอย่างเป็นระบบให้สามารถศึกษาใช้อ้างอิงประกอบการพิจารณาวางแผนการดำเนินการอันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการลดความเสียหายจากอุทกภัยในอนาคต

(นายอรรถพร ปัญญาโณม)

ผจน.ชป.๑๐

สารบัญ

	หน้า
ลักษณะสภาพพื้นที่	๑
สาเหตุและสภาพปัญหาที่เกิด	๒
แนวทางการแก้ไขปัญหา	๖
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๘

**สรุปบทเรียนการดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ
กรณีพื้นที่อุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อลดความเสียหายจากอุทกภัยในอนาคต**

๑. ลักษณะสภาพพื้นที่

พื้นที่ประสบปัญหาอุทกภัยในเขตสำนักชลประทานที่ ๑๐ ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่เกิดอุทกภัยซ้ำซาก แต่ในครั้งนี้นี้มีความรุนแรงขยายวงกว้างกว่าปีอื่น ๆ ถือเป็นกรณีเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในรอบหลายปี พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตลุ่มน้ำเจ้าพระยา ต้นเหตุสำคัญอยู่บริเวณฝั้งซ้ายหรือฝั้งทิศตะวันออกของคลองชัยนาท-ป่าสัก ซึ่งเป็นคลองส่งน้ำสายหลักสำคัญที่ใช้ในการบริหารจัดการน้ำของสำนักชลประทานที่ ๑๐ อยู่ทางฝั้งซ้ายหรือฝั้งทิศตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา มีความยาวประมาณ ๑๓๒ กิโลเมตร รับน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาผ่านประตูระบายน้ำมโนรมย์ ซึ่งเป็นอาคารรับน้ำปากคลอง ตั้งอยู่ที่อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท รับน้ำได้สูงสุดในปริมาณ ๒๑๐ ลูกบาศก์เมตร/วินาที และส่งน้ำโดยอาศัยแรงโน้มถ่วงของโลก (Gravity) ให้แก่พื้นที่ชลประทานในเขต ๔ โครงการตอนบน โดยมีคลองซอยจำนวน ๒๘ สาย (ประกอบด้วยคลองซอยฝั้งขวา ๒๕ สาย และฝั้งซ้ายมีเพียง ๓ สาย) และคลองแยกซอยสายต่าง ๆ ทำหน้าที่แพร่กระจายน้ำให้พื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษามโนรมย์ ชองแคว โคกกะเทียม และโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเรียงราง รวมพื้นที่ประมาณ ๗๗๔,๐๐๐ ไร่ ซึ่งพื้นที่เกือบทั้งหมดอยู่ทางฝั้งขวาหรือฝั้งทิศตะวันตกของคลอง และเป็นพื้นที่บางส่วนของจังหวัดชัยนาท นครสวรรค์ สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีประตูระบายน้ำเรียงรางเป็นอาคารระบายน้ำปลายคลอง ตั้งอยู่ที่ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ระบายน้ำได้สูงสุดในปริมาณ ๑๓๐ ลูกบาศก์เมตร/วินาที ทำหน้าที่ระบายน้ำส่วนหนึ่งลงสู่แม่น้ำป่าสักบริเวณหน้าเขื่อนพระรามหก อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อช่วยเหลือพื้นที่โครงการตอนล่างในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาป่าสักใต้ และโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครหลวง รวมทั้งพื้นที่ในเขตสำนักชลประทานที่ ๑๑ อีกด้วย

พื้นที่บริเวณฝั้งซ้ายหรือฝั้งทิศตะวันออกของคลองชัยนาท – ป่าสัก อยู่ในท้องที่บางส่วนของอำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท อำเภอดาศิล จังหวัดนครสวรรค์ อำเภอบ้านหมอ อำเภอโคกสำโรง อำเภอสระโบสถ์ อำเภอหนองม่วง อำเภอโคกเจริญ และอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี อำเภอพระพุทธบาท และอำเภอ

หนองโดน จังหวัดสระบุรี อยู่นอกเขตชลประทานเกือบทั้งหมด ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบ และมีความลาดเทจากทิศตะวันออกมาทางทิศตะวันตก หรือลาดเทเข้าหาคลองชัยนาท - ป่าสัก ซึ่งวางตัวอยู่ในแนวทิศเหนือ - ใต้ ประกอบกับพื้นที่ในเขตจังหวัดลพบุรีมีลำน้ำตามธรรมชาติหลายสาย เช่น ห้วยปลาหมอ คลองวังกระทุ่ม คลองลำมะเลง คลองสนามแจง คลองสมบุรณ์ คลองห้วยใหญ่ (วังเขม) คลองซอนพล เป็นต้น แนวลำน้ำมีทิศทางการไหลจากต้นน้ำทางทิศตะวันออกมาสู่ทิศตะวันตกเข้าหาคลองชัยนาท-ป่าสักด้วยเช่นกัน ทั้งนี้สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตรและเป็นพื้นที่นาที่อาศัยใช้น้ำฝนเพื่อทำการเพาะปลูก รวมทั้งใช้น้ำชลประทานจากคลองชัยนาท - ป่าสัก ในพื้นที่ที่อยู่ใกล้คลอง โดยรับน้ำผ่านทางคลองระบายน้ำเลียบฝั่งซ้ายและคลองธรรมชาติสายต่าง ๆ ที่เชื่อมต่อกับคลองดังกล่าว

๒. สาเหตุและสภาพปัญหาที่เกิด

ปัญหาการเกิดอุทกภัยบริเวณพื้นที่ฝั่งซ้ายของคลองชัยนาท-ป่าสัก ในเขตสำนักชลประทานที่ ๑๐ ปี พ.ศ.๒๕๕๓ เนื่องจากมีร่องมรสุมกำลังแรงพาดผ่านภาคเหนือตอนล่างและภาคกลาง ทำให้เกิดฝนตกหนักในเขตจังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดลพบุรี ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๓ วัดปริมาณฝนรวม ๕ วัน ในท้องที่ อำเภอตากถ้ำ และอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ วัดที่อำเภอตากฟ้า ได้ ๑๘๕.๖ มิลลิเมตร อำเภอเมืองลพบุรี อำเภอหนองม่วง อำเภอโคกเจริญ และอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี วัดได้ ๑๑๓.๔ มิลลิเมตร ๓๑๐ มิลลิเมตร ๑๕๖.๓ มิลลิเมตร และ ๒๑๗.๕ มิลลิเมตร ตามลำดับ จึงมีน้ำป่าไหลหลากเข้าท่วมพื้นที่ชุมชนและพื้นที่การเกษตร ตลอดจนถนนในท้องที่ อำเภอตากถ้ำ จังหวัดนครสวรรค์ และท้องที่ในเขตจังหวัดลพบุรี คิดเป็นปริมาณน้ำท่าประมาณ ๔๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ทำให้เกิดปัญหาอุทกภัยครั้งใหญ่ในรอบหลายปี ดังนี้

๒.๑ ในเช้าวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ ได้เกิดน้ำป่าไหลหลากจากต้นน้ำในเขตอำเภอโคกสำโรง อำเภอสระโบสถ์ อำเภอโคกเจริญ และอำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี ไหลผ่านห้วยปลาหมอ คลองวังกระทุ่ม คลองลำมะเลง คลองสนามแจง คลองสมบุรณ์ คลองห้วยใหญ่ (วังเขม) คลองซอนพล เป็นต้น ทำให้น้ำท่วมเขตเทศบาลตำบลโคกสำโรง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีความลึกเฉลี่ยประมาณ ๐.๕๐ เมตร รวมทั้งท่วมถนนสายต่าง ๆ ได้แก่

- ถนนพลโยธินช่วงก่อนถึงเทศบาลตำบลโคกสำโรง เป็นช่วง ๆ ลึกเฉลี่ยประมาณ ๐.๒๐ เมตร และช่วงจากอำเภอโคกสำโรง - อำเภอหนองม่วง ประมาณ ๑ กิโลเมตร ลึกเฉลี่ยประมาณ ๐.๓๐ เมตร

- ทางหลวงหมายเลข ๒๐๕ (ถนนสุนทรารายณ์) ช่วงจากเทศบาลตำบลโคกสำโรงไปทางตำบลเพ็ญศ อำเภอโคกสำโรง ระยะทางประมาณ ๒ กิโลเมตร ลึกเฉลี่ยประมาณ ๐.๒๐ เมตร และบริเวณหน้าศูนย์วิจัยข้าวโคกสำโรง ระยะทางประมาณ ๒ กิโลเมตร ลึกเฉลี่ยประมาณ ๐.๗๐ เมตร และยังท่วมอีกเป็นระยะ ๆ มีความลึกเล็กน้อย

น้ำป่าได้ไหลบ่าท่วมพื้นที่ในเขตตำบลหนองแวง ตำบลเกาะแก้ว ตำบลลุงเหล็ก ตำบลวังจั่น ตำบลวังขอนขว้าง ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง ตำบลคงพลับ ตำบลบางกระพี้ ตำบลดอนดึง ตำบลหินปัก ตำบลบ้านกล้วย ตำบลบ้านทราย ตำบลหนองเมือง ตำบลหนองกระเบียน ตำบลหนองทรายขาว และตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ ซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณฝั่งซ้ายของคลองชัยนาท - ป่าสัก ที่อยู่นอกเขตชลประทาน และมีความลาดเทเข้าหาคลองดังกล่าว โดยพื้นที่ตอนบนมีระดับสูงกว่าพื้นที่ริมคลองประมาณ ๑๐ เมตร น้ำจึงไหลบ่าเข้าหาคลองชัยนาท - ป่าสัก และเกิดการท่วมขังในบริเวณพื้นที่ด้านนอกคลองเพิ่มมากขึ้นรวมพื้นที่ประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ ไร่ มีความลึกเฉลี่ยประมาณ ๑.๓๐ เมตร และคิดเป็นปริมาณน้ำที่ท่วมขังประมาณ ๒๕๐ ล้านลูกบาศก์เมตร มีประชาชนได้รับผลกระทบประมาณ ๗,๐๐๐ คนหรือร้อยละ ๑๐ เนื่องจากไม่สามารถระบายน้ำลงคลองดังกล่าวได้ทัน ทั้งนี้ระดับน้ำที่ท่วมขังในระยะแรกมีระดับสูงกว่าระดับน้ำในคลองชัยนาท- ป่าสัก ประมาณ ๒ เมตรจนกระทั่งน้ำล้นข้ามคันคลองชัยนาท - ป่าสัก ฝั่งซ้าย ในช่วงแรก ๓ แห่งรวมความยาว ๑๐๐ เมตร ลึกเฉลี่ย ๐.๓๐ เมตรในท้องที่ ตำบลจันเสน อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ และตำบลหนองกระเบียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ต่อมาน้ำได้ท่วมคันคลองฝั่งซ้ายประมาณ ๓๐ กิโลเมตร ตั้งแต่ท้องที่อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ อำเภอบ้านหมี่ และตอนบนของอำเภอเมืองลพบุรี โดยระดับน้ำในบริเวณพื้นที่ฝั่งซ้ายเท่ากับระดับน้ำในคลองชัยนาท - ป่าสัก นอกจากนี้ น้ำในคลองชัยนาท - ป่าสักได้ล้นข้ามคันคลองฝั่งขวาบริเวณ กิโลเมตรที่ ๘๖+๑๐๐ (ประตูระบายน้ำโคกกะเทียม) เข้าท่วมทุ่งทำไร่ ประมาณ ๕๐,๐๐๐ ไร่ และบริเวณกิโลเมตรที่ ๘๘+๕๐๐ ที่หมู่บ้านริมชล เข้าท่วมบริเวณชุมชน ๒ ฝั่งถนนสายสระแก้ว - ป่าหวาย ท้องที่อำเภอเมืองลพบุรี อีกด้วย ซึ่งได้ดำเนินการแก้ไขปัญหา ดังนี้

๒.๑.๑) พร่องน้ำในระบบชลประทานและพื้นที่ชลประทานในเขตโครงการต่าง ๆ ก่อนที่จะเกิดฝนตกหนัก เพื่อเตรียมรองรับน้ำหลาก และฝนที่ตกในพื้นที่ โดยในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษามโนรมย์ ช่องแค โลกกะเทียม และเริงราง ซึ่งรับน้ำจากคลองชัยนาท - ป่าสัก ได้พร่องน้ำไว้คิดเป็นปริมาณน้ำ ๒๕ ล้านลูกบาศก์เมตร

๒.๑.๒) ลดการระบายน้ำเข้าประตูระบายน้ำมโนรมย์ลงเรื่อย ๆ จนปิดประตูระบายน้ำมโนรมย์ ก่อนที่น้ำป่าจะไหลเข้าท่วมเขตอำเภอบ้านหมี่ เพื่องดการรับน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา เข้าคลองชัยนาท - ป่าสัก และให้คลองดังกล่าวทำหน้าที่ระบายน้ำป่าอย่างเดียว โดยเปิดบานระบายน้ำประตูระบายน้ำช่องแค ประตูระบายน้ำโคกกระทิง และประตูระบายน้ำเริงราง พันน้ำ เพื่อเร่งระบายน้ำป่าลงคลองชัยนาท - ป่าสัก

๒.๑.๓) เปิดบานระบายเขื่อนพระรามหกพันน้ำ เพื่อเร่งระบายน้ำป่าผ่านคลองชัยนาท - ป่าสัก ลงสู่แม่น้ำป่าสักและแม่น้ำเจ้าพระยา ตามลำดับ

๒.๑.๔) ระบายน้ำป่าผ่านอาคารระบายน้ำประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ท่อระบายน้ำ ท่อรับน้ำป่า อาคารรับน้ำ (Inlet Structure) ไซฟอน สถานีสูบน้ำพร้อมประตูระบายน้ำปากคลองสนามแจง และปากคลองโพหนอง เป็นต้น ซึ่งตั้งอยู่บริเวณคันคลองชัยนาท - ป่าสัก ฝั่งซ้าย ลงสู่คลองดังกล่าวได้ในปริมาณวันละประมาณ ๑๕ - ๓๐ ล้านลูกบาศก์เมตร

๒.๑.๕) รับน้ำเข้าคลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำ และพื้นที่ชลประทานบริเวณฝั่งขวาหรือฝั่งตะวันตกของคลองชัยนาท - ป่าสัก ในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษามโนรมย์ ช่องแค โกกกระทิง และเริงราง รวมพื้นที่ชลประทานประมาณ ๙๙๔,๐๐๐ ไร่ ซึ่งได้เตรียมการพร่องน้ำไว้แล้ว มีปริมาณน้ำในช่วงแรกรวม ๘๐ ลูกบาศก์เมตร/วินาที หรือวันละประมาณ ๗ ล้านลูกบาศก์เมตร โดยควบคุมการรับน้ำเข้าระบบชลประทานดังกล่าวไม่ให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ชลประทาน

๒.๑.๖) รับน้ำเข้าแก้มลิงหนองสมอใส อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี แก้มลิงทะเลสาบบ้านหมอ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี แก้มลิงธรรมชาติทุ่งท่าม่วง ทุ่งเชียงราก และทุ่งบางกุ่ม

๒.๒ ในเช้าวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ ได้เกิดน้ำป่าไหลหลากจากเขาพระงาม เขาสามยอด ลุ่มน้ำห้วยใหญ่และลุ่มน้ำห้วยซับเหล็ก ในท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ทำให้น้ำท่วมถนนพหลโยธิน ช่วงที่ผ่านตัวเมืองลพบุรี รวมทั้งท่วมชุมชนนอกเขตเทศบาลในท้องที่ ตำบลท่าศาลา ตำบลเขาสามยอด ตำบลท่าแค ตำบลถนนใหญ่ ตำบลทะเลชุบศร ตำบลกกโก และตำบลป่าตาล อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ซึ่งอยู่นอกเขตชลประทานบริเวณฝั่งซ้ายของคลองชัยนาท - ป่าสัก รวมทั้งมีน้ำป่าจาก อำเภอบ้านหมี่ ไหลลงเขาคันคลองชัยนาท - ป่าสัก ฝั่งซ้าย มาเติมอีก น้ำได้ท่วมขังบริเวณริมคลองดังกล่าวคิดเป็นพื้นที่ประมาณ ๑๐,๐๐๐ ไร่ และมีความลึกเฉลี่ยประมาณ ๑.๐๐ เมตร คิดเป็นปริมาณน้ำประมาณ ๑๖ ล้านลูกบาศก์เมตร และ

ยังมีน้ำไหลลงมาเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา แต่เนื่องจากน้ำป่าที่ท่วมขังมีระดับต่ำกว่าระดับน้ำในคลองชยันนาท – ป่าสัก ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำลงคลองดังกล่าว โดย Gravity ได้

ทั้งนี้ ได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ท่วมขัง โดยจัดส่งเครื่องสูบน้ำไปติดตั้งเพื่อสูบน้ำลงคลองชยันนาท – ป่าสัก ทั้งติดตั้งเครื่องสูบน้ำใช้น้ำมันเป็นเชื้อเพลิงและใช้พลังงานไฟฟ้า ในบริเวณชุมชนนอกเขตชลประทานเมืองลพบุรี รวมทั้งสิ้นจำนวน ๓๖ เครื่อง สูบน้ำได้รวมวันละ ๑,๑๐๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร แต่เฉพาะเครื่องสูบน้ำที่สูบน้ำลงคลองชยันนาท – ป่าสัก มีจำนวน ๑๓ เครื่อง สามารถสูบน้ำระบายน้ำได้ประมาณ ๕๕๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ประกอบด้วย

๒.๒.๑) เครื่องสูบน้ำขนาด ๑.๕ ลูกบาศก์เมตร/วินาที จำนวน ๒ เครื่อง

๒.๒.๒) เครื่องสูบน้ำขนาด ๐.๘ นิ้ว จำนวน ๒๒ เครื่อง และ ๐.๑๒ นิ้ว จำนวน ๘ เครื่อง รวมเป็น ๓๐ เครื่อง

๒.๒.๓) เครื่องสูบน้ำขนาด ๑ ลูกบาศก์เมตร/วินาที จำนวน ๑ เครื่อง

๒.๒.๔) เครื่องสูบน้ำด้วยไฟฟ้าขนาด ๓ ลูกบาศก์เมตร/วินาที จำนวน ๓ เครื่อง

กล่าวโดยสรุป สภาพปัญหาการเกิดอุทกภัยในเขตสำนักชลประทานที่ ๑๐ มีสาเหตุสำคัญ ดังนี้

๑. เกิดจากปริมาณฝนที่ตกหนักเป็นระยะเวลานานติดต่อกันหลายวัน ประกอบกับเป็นน้ำป่าที่ไหลหลากมาจากบริเวณต้นน้ำในท้องที่อำเภอตากลีและอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ อำเภอโคกสำโรง สระโบสถ์ โลกเจริญ และอำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่นอกเขตชลประทานและอยู่นอกเหนือการควบคุม รวมทั้งมีปริมาณมากกว่าทุก ๆ ปีที่ผ่านมา

๒. สภาพภูมิประเทศพื้นที่ฝั่งซ้ายของคลองชยันนาท - ป่าสัก มีความลาดเทเข้าหาคลอง โดยพื้นที่ต้นน้ำมีระดับสูงกว่าพื้นที่ริมคลองประมาณ ๑๐ เมตร ประกอบกับแนวคลองดังกล่าวลัดเลาะไปตามเส้นชั้นระดับความสูงของภูมิประเทศ (Contour Lines) ขวางทางน้ำไหลตามธรรมชาติ ทำให้มีน้ำป่าไหลเข้าหาคันคลองอย่างรวดเร็ว แม้ว่าจะมีการระบายน้ำผ่านอาคารระบายน้ำประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ท่อระบายน้ำ ท่อรับน้ำป่า อาคารรับน้ำ (Inlet Structure) ไซฟอน สถานีสูบน้ำพร้อมประตูระบายน้ำปากคลองสนามแจง และปากคลองโพหนอง เป็นต้น ซึ่งตั้งอยู่บริเวณคันคลองชยันนาท – ป่าสัก ฝั่งซ้าย ลงสู่คลองดังกล่าวได้

ในปริมาณวันละประมาณ ๑๕ – ๓๐ ล้านลูกบาศก์เมตร แต่ปริมาณน้ำมีจำนวนมากจนกระทั่งมีระดับน้ำเพิ่มสูงขึ้นและไหลล้นข้ามคันคลองฝั่งซ้ายเป็นระยะทางยาวในบริเวณท้องที่อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

๓. คลองชัยนาท - ป่าสัก เป็นคลองส่งน้ำในระบบชลประทาน ทำหน้าที่รับน้ำจากแหล่งน้ำแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อส่งน้ำให้กับพื้นที่การเกษตรและกิจกรรมการใช้น้ำต่าง ๆ ในเขตชลประทาน ขนาดของคลองส่งน้ำมีความจุลดน้อยลงเป็นลำดับ จากปากคลองที่กิโลเมตร ๐+๖๓๐ (ประตูระบายน้ำมโนรมย์) มีความจุรับน้ำได้สูงสุด ๒๑๐ ลูกบาศก์เมตร/วินาที กลางคลองที่กิโลเมตร ๔๖+๔๕๗ (ประตูระบายน้ำช่องแค) ที่กิโลเมตร ๘๖+๑๐๗ (ประตูระบายน้ำโคกกระทิง) และปลายคลองที่กิโลเมตร ๑๒๐+๘๘๐ (ประตูระบายน้ำเริงราง) มีความจุระบายน้ำได้สูงสุด ๑๘๐ ลูกบาศก์เมตร/วินาที ๑๕๐ ลูกบาศก์เมตร/วินาที และ ๑๓๐ ลูกบาศก์เมตร/วินาที ตามลำดับ แม้ว่าจะปิดการรับน้ำที่ปากคลองแล้วก็ตาม แต่ปริมาณน้ำที่ไหลหลากมาทางฝั่งซ้าย (Side Flow) ไหลเข้าคลองชัยนาท - ป่าสักจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระหว่างท้ายประตูระบายน้ำช่องแคถึงเหนือประตูระบายน้ำโคกกระทิง บริเวณท้องที่อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีมีจำนวนมากเกินกว่าความจุคลองที่จะสามารถรองรับได้และน้ำในคลองได้ล้นคันคลองฝั่งขวาเป็นระยะทางยาว ประกอบกับปริมาณน้ำในคลองเกินกว่าศักยภาพในการระบายน้ำของประตูระบายน้ำเริงรางมาก ทำให้การระบายน้ำลงสู่แม่น้ำป่าสักได้ล่าช้า

๔. สำหรับพื้นที่บริเวณฝั่งซ้ายของคลองชัยนาท - ป่าสัก ในท้องที่ตำบลท่าแค ตำบลถนนใหญ่ ตำบลทะเลชุบศรและตำบลป่าตาล อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ซึ่งส่วนใหญ่มีบ้านเรือนของราษฎรเป็นชุมชนหนาแน่น น้ำได้ท่วมขังบริเวณริมคลองดังกล่าว เนื่องจากสภาพพื้นที่ลุ่มต่ำและน้ำป่าที่ท่วมขังมีระดับต่ำกว่าระดับน้ำในคลองชัยนาท - ป่าสัก ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำลงคลองดังกล่าวโดย Gravity ได้ ต้องทำการระบายน้ำโดยระบบ Pumping เพียงอย่างเดียว

๓. แนวทางการแก้ไขปัญหา

จากการศึกษาพื้นที่บริเวณฝั่งซ้ายของคลองชัยนาท - ป่าสัก ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ ทำการเกษตรเพาะปลูกข้าวนาปีและนาปรังโดยใช้น้ำจากคลองดังกล่าว มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ ๘๐,๐๐๐ ไร่ เป็นพื้นที่อยู่ในเขตชลประทาน ๑๐,๑๐๗ ไร่ และนอกเขตชลประทาน ๖๙,๘๙๓ ไร่ เหมาะสมกับการจัดระบบการปลูก

ข้าวโดยทำนาปีละ ๒ ครั้ง และไม่มีการเพาะปลูกในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม เพื่อใช้เป็นพื้นที่แก้มลิงธรรมชาติในการชะลอน้ำรองรับน้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก โดยไม่เกิดความเสียหาย

ทั้งนี้ ปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือ สักยภาพของอาคารชลประทานที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถรองรับน้ำหลากที่มีปริมาณมากได้ รวมทั้งจำนวนอาคารชลประทานในระบบการระบายน้ำมีไม่เพียงพอ ควรเพิ่มประสิทธิภาพการชลประทานให้มีศักยภาพมากขึ้น สำนักชลประทานที่ ๑๐ จึงได้ศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้นทางวิศวกรรมของแผนงาน/โครงการ ในการป้องกันบรรเทาอุทกภัย บริเวณพื้นที่ฝั่งซ้ายของคลองชัยนาท - ป่าสัก ในเขตสำนักชลประทานที่ ๑๐ (จังหวัดลพบุรีและจังหวัดสระบุรี) สรุปได้ดังนี้

แผนระยะสั้น

๓.๑ งานปรับปรุงคันคลองชัยนาท - ป่าสัก ฝั่งซ้าย กิโลเมตรที่ ๗๕+๐๐๐ – กิโลเมตรที่ ๘๒+๕๐๐ จำนวน ๑ สาย ท้องที่ ตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี งบประมาณทั้งสิ้น ๕๐.๐๐ ล้านบาท

๓.๒ งานก่อสร้างประตูระบายน้ำบนคันคลองชัยนาท - ป่าสัก ฝั่งซ้าย กิโลเมตรที่ ๘๒+๓๐๐ จำนวน ๑ แห่ง ท้องที่ ตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี งบประมาณทั้งสิ้น ๔๐.๐๐ ล้านบาท

๓.๓ งานก่อสร้างประตูระบายน้ำบนคันคลองชัยนาท - ป่าสัก ฝั่งซ้าย กิโลเมตรที่ ๖๑+๓๕๐ จำนวน ๑ แห่ง ท้องที่ ตำบลหนองกระเบียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี งบประมาณทั้งสิ้น ๒๕.๐๐ ล้านบาท

๓.๔ งานก่อสร้างท่อบริเวณคันคลองชัยนาท - ป่าสัก ฝั่งซ้าย กิโลเมตรที่ ๖๘+๔๕๐ จำนวน ๑ แห่ง ท้องที่ ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี งบประมาณทั้งสิ้น ๖.๕๐ ล้านบาท

๓.๕ โครงการแก้มลิงบ้านยวน ท้องที่ ตำบลบางลี่ อำเภอลำไ้ จังหวัดลพบุรี งบประมาณทั้งสิ้น ๑๐.๐๐ ล้านบาท

๓.๖ งานก่อสร้างสถานีสูบน้ำบ้านป่าตาล ท้องที่ ตำบลป่าตาล อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี งบประมาณทั้งสิ้น ๒๖.๓๐ ล้านบาท

๓.๗ งานก่อสร้างสถานีสูบน้ำบ้านหนองโดน ท้องที่ ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี งบประมาณทั้งสิ้น ๒๖.๘๘ ล้านบาท

๓.๘ งานก่อสร้างกำแพงป้องกันน้ำท่วม (FLOOD WALL) บริเวณคันคลองชัยนาท - ป่าสัก ฝั่งซ้าย ตั้งแต่ กิโลเมตรที่ ๕๑+๐๐๐ – กิโลเมตรที่ ๑๑๗+๐๐๐ เป็นช่วง ๆ ท้องที่ ตำบลท่าแค ตำบลถนนใหญ่ ตำบลป่าตาล อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี งบประมาณทั้งสิ้น ๒๓๓.๐๕๑ ล้านบาท

๓.๙ งานก่อสร้างสถานีสูบน้ำท่าแค ท้องที่ ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี งบประมาณทั้งสิ้น ๒๘.๐๐ ล้านบาท

๓.๑๐ งานก่อสร้างสถานีสูบน้ำบ้านถนนใหญ่ ท้องที่ ตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี งบประมาณทั้งสิ้น ๔๕.๐๐ ล้านบาท

๓.๑๑ งานก่อสร้างกำแพงป้องกันน้ำท่วม (FLOOD WALL) บริเวณคันคลองชัยนาท - ป่าสัก ฝั่งขวา ตั้งแต่ กิโลเมตรที่ ๕๕+๔๑๓ – กิโลเมตรที่ ๑๒๖+๕๕๘ เป็นช่วง ๆ ท้องที่ ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน ตำบลสร้างโคก ตำบลบางโหนด บ้านหมอ จังหวัดสระบุรี งบประมาณทั้งสิ้น ๑๘๕.๐๐ ล้านบาท

๓.๑๒ งานก่อสร้างประตูระบายน้ำเริงราง ๒ ท้องที่ ตำบลสร้างโคก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี งบประมาณทั้งสิ้น ๕๐.๐๐ ล้านบาท

๓.๑๓ งานปรับปรุงคลองชัยนาท - ป่าสัก ตั้งแต่ กิโลเมตรที่ ๑๐๓+๖๐๐ – กิโลเมตรที่ ๑๓๒+๘๐๐ ท้องที่ ตำบลป่าตาล ตำบลโคกลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี งบประมาณทั้งสิ้น ๒๘๐.๐๐ ล้านบาท

แผนระยะกลาง

งานก่อสร้างระบบแก้มลิง

- ทุ่งเชียงราก ท้องที่ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท อำเภอตากถ้ำ จังหวัดนครสวรรค์ อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อยู่ในความรับผิดชอบของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษามโนรมย์ มหาราช และช่องแค

- ทุ่งบางกุ่ม ท้องที่ อำเภอมหาราช อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอคอน
 พุค จังหวัดสระบุรี อยู่ในความรับผิดชอบของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา โศกกะเทียม และเริงราง

- ทุ่งบางกุ่ม ท้องที่ อำเภอบางบาล อำเภอบางปะหัน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
 พระนครศรีอยุธยา อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง อยู่ในความรับผิดชอบของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา
 มหาราช

- ทุ่งบางบาล ๑ ท้องที่ อำเภอบางบาล อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในความ
 รับผิดชอบของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาบางบาล

- ทุ่งวัดคูโลม ท้องที่ อำเภอบ้านแพรก อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ใน
 ความรับผิดชอบของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษามหาราช

แผนระยะยาว

- ขยายคลองชัยนาท – ป่าสัก และคลองระพีพัฒน์ คลอง ๑๓ คลองพระองค์ไชยานุชิต เพื่อ
 ผันน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก ลงสู่แม่น้ำบางปะกงและอ่าวไทย

๔. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๔.๑ สามารถป้องกันบรรเทาปัญหาอุทกภัยอันเกิดจากภัยธรรมชาติ ในเขตสำนัก
 ชลประทานที่ ๑๐

๔.๒ ลดมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคม

*****